6.1 Utvecklingsbehoven i fråga om kommunernas och landskapens system för ändringssökande samt systemets förhållande till systemet för besvärstillstånd

Övre gräns för det disponibla anslaget: 100 000 €
Tidsplan: 2/2018–12/2018

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

I Finland kan besvär anföras genom antingen förvaltningsbesvär eller kommunalbesvär. I samband med inrättandet av landskapen införs även landskapsbesvär, som motsvarar kommunalbesvär.

Kommunmedlemmars rätt att söka ändring har traditionellt varit ett sätt att övervaka lagligheten i kommunernas verksamhet och användningen av offentliga medel. Delgivningen av beslut som gäller rätten att anföra kommunalbesvär kompletterar offentlighetsprincipen. Kommunalbesvär har också betydelse som rättsmedel. Samtidigt har en bred krets av instanser med besvärsrätt ansetts kunna göra det möjligt att använda kommunalbesvär som ett sätt att bromsa upp projekt av t.ex. politiska skäl eller i enlighet med ändringssökandens egna uppfattningar. Regleringen ändrades inte i samband med beredningen av kommunallagen, som trädde i kraft 2015, eftersom det inte var möjligt att utföra någon mer omfattande utredning av systemet för ändringssökande. I samband med stiftandet av olika speciallagar har det dock förekommit tryck på att ändra systemet med kommunalbesvär.

I regeringens proposition om inrättande av landskap och om en reform av social- och hälsovården (RP 15/2017) som behandlas i riksdagen föreslås det att bestämmelser om landskapsbesvär och det omprövningsförfarande som föregår dem ska införas i landskapslagen på motsvarande sätt som i kommunallagen. I samband med riksdagsbehandlingen har grundlagsutskottet (GrUU 26/2017) fäst uppmärksamhet vid de otydliga bestämmelserna om ändringssökande. Utskottet ansåg att det är nödvändigt att, särskilt i anslutning till propositionen om valfrihet inom social och hälsovården, närmare klargöra de ärendegrupper där det med hänsyn till rättstryggheten vore mer motiverat att tillämpa förvaltningsbesvär än landskapsbesvär samt att klargöra om det också i så fall vore ändamålsenligt att föreskriva om omprövning som första instans vid ändringssökande.

Användningsområdet för omprövningsförfarandet och systemet för besvärstillstånd har under de senaste åren utvidgats till att gälla flera ärendekategorier i lagstiftningen inom olika förvaltningsområden. I förvaltningslagen finns allmänna bestämmelser om omprövningsförfarandet. Justitieministeriet har för avsikt att hösten 2017 lämna en proposition med förslag till en ny lag om rättegång i förvaltningsärenden, som ska ersätta förvaltningsprocesslagen. Utgångspunkten i den nya lagen är att ändring i förvaltningsdomstolens beslut ska sökas hos högsta förvaltningsdomstolen, om inte något annat föreskrivs om enskilda ärenden. Riksdagen behandlar för närvarande en proposition (RP 43/2017) som utvidgar bestämmelserna om besvärstillstånd i markanvändnings- och byggärenden såsom planärenden. I och med lagstiftningsändringarna ska förfarandet för besvärstillstånd börja tillämpas på både förvaltningsbesvärs- och kommunalbesvärsärenden.

I programmet för statsminister Juha Sipiläs regering förutsätts att en övergång från kommunalbesvär till förvaltningsbesvär i planläggningsärenden ska utredas. Professor Eija Mäkinen har gjort en utredning i anslutning till detta: Från kommunalbesvär till förvaltningsbesvär i planläggningen? MM rapporter 10/2016. Professor Mäkinen har undersökt kommunalbesvär och utvecklingsbehoven i fråga om dem närmare i boken Kunnallisvalitus - Kiusantekoa vai tarpeellista valvontaa ja oikeusturvaa? (Edita, 2010).

Syftet med det aktuella forskningsprojektet är att bedöma utvecklingsbehoven i fråga om systemet för ändringssökande enligt kommunallagen och landskapslagen. Forskningsprojektet bör gå igenom hur kommunalbesvär och landskapsbesvär används i nuläget och bedöma vilket användningsområde som är ändamålsenligt i förhållande till särdragen i de olika besvärstyperna. Utredningen bör bedöma hur utvecklingen av lagstiftningsmiljön t.ex. i fråga om begäran om omprövning och systemet för besvärstillstånd påverkar kommunernas och landskapens system för ändringssökande. Dessutom bör man bedöma förändringarna i systemet för ändringssökande ur ett demokratiperspektiv samt vilka sätt för kommun- och landskapsinvånarnas deltagande och kommunikation som skulle kunna minska behovet att anföra besvär.

Forskningsfrågor:

- Vilka spänningar finns det mellan kommunernas/landskapens självstyrelse och rättsskyddet, och hur de kan hanteras?
- Vilka är användningsområdena för kommunal- och landskapsbesvär i förhållande till förvaltningsbesvär? För vilka typer av ärenden är det motiverat att uttryckligen tillämpa kommunal- eller landskapsbesvär och för vilka är det inte motiverat?
- Vilka konsekvenser har förfarandet för besvärstillstånd (för kommunernas/landskapens självstyrelse, parterna, samhället)?
- Finns det behov av att klargöra omprövningsförfarandena och bestämmelserna om dem?
- Vilka eventuella metoder för invånarnas deltagande och kommunikation kan kompensera för förändringarna i systemet för ändringssökande?

För att projektet ska bli framgångsrikt krävs att den som genomför projektet är väl insatt i frågor som gäller kommunal självstyrelse, i lagstiftningen om kommunerna och i lagförslagen om landskapsreformen samt systemen för ändringssökande. De sökande ska i sin ansökan uppge vilket material de har till sitt förfogande för att det ska kunna utvärderas.

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och övrig utrednings- och forskningsverksamhet:

Indirekt anknytning till regeringens spetsprojekt 3.

- Smidigare författningar (bl.a. en huvudregel om att förfarandet för besvärstillstånd ska tillämpas på besvär hos högsta domstolen, utredning enligt regeringsprogrammet om en övergång från kommunalbesvär till förvaltningsbesvär i planläggningsärenden)
- regeringens reformer 3. Framtidens kommun och 4. Landskapsreformen.

Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering:

Forskningsprojektet syftar till att ta fram bakgrundsfakta (inklusive metaanalys av befintliga data) för att utveckla lagstiftningen, konsekvensbedömningar och en jämförelse av handlingsalternativ.

6.2 Utveckling av kommunernas digitala verksamhet och beslutsfattande samt precisering av den sparpotential som digitalisering möjliggör

Tidsplan: 2/2018-12/2018

Övre gräns för det disponibla anslaget: 200 000 €

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Genom nya verksamhetssätt görs de offentliga tjänsterna användarorienterade och i första hand digitala. I samband med antagandet av riktlinjerna för besparingarna på en miljard euro i enlighet med planen för de offentliga finanserna i regeringens halvtidsöversyn behandlades också främjandet av digitaliseringen i kommunerna. Uppdraget var att utreda möjligheten att skapa ett incitamentsystem och kriterier för beviljande av understöd till kommuner som främjar digitaliseringen. För att få understöd ska kommunen påvisa dels hur den genom digitaliseringen har effektiviserat eller kommer att effektivisera verksamheten, dels vilka produktivitetsinbesparingar åtgärderna har gett eller kan ge.

Den första fasen (före 5/2018) gäller planeringen av incitamentsystemets inledningsfas, under vilken digitaliseringen av kommunernas personal- och ekonomiförvaltning och utnyttjandet av mjukvarurobotteknik för ändamålet behandlas. Projektet bör med hjälp av exempelkommuner utreda sparpotentialen i kommunernas personal- och ekonomiförvaltning och undersöka vilka åtgärder som krävs för att uppnå sparpotentialen i kommunerna. Därtill förväntas projektet resultera i ett förslag till en metod för att mäta och följa upp de ekonomiska effekterna av digitaliseringen av kommunens personal- och ekonomiförvaltning samt ett ställningstagande om vad statens incitamentsstöd bör inriktas på. Denna första del ska finnas tillgänglig senast i maj 2018.

Forskningsfrågor:

- Hur stora är kommunernas kostnader för ekonomi- och personalförvaltningen för närvarande?
- Hur påverkas volymerna inom ekonomi- och personalförvaltningen av att social- och hälsovården överförs till landskapen?
- Hur stor är sparpotentialen i digitaliseringen av ekonomi- och personalförvaltningen?
- Med vilka medel kan besparingarna uppnås?
- Hur ska utvecklingen av ekonomi- och personalförvaltningen och effekterna av digitaliseringen mätas och följas upp?
- Hur ska effekterna av digitaliseringen mätas och modelleras? Hur ska de besparingar som uppstår verifieras? (Det är viktigt att forskningen inte begränsas enbart till möjligheterna med dagens teknik utan också beaktar de möjligheter som den närmaste framtiden erbjuder.)
- Vad ska incitamentsstödet konkret inriktas på? På vilka andra sätt ska digitaliseringen av ekonomi- och personalförvaltningen främjas?
- Med vilka kriterier och hur ska kommunerna få ekonomiskt stöd?
- På vilket sätt beaktas samarbetet mellan kommunerna och utnyttjandet av befintliga lösningar vid inriktningen av stödet?
- Hur kan digitaliseringen av denna servicehelhet gynna olika stora kommuner som befinner sig i olika skeden av digitaliseringen?

Under den andra fasen (före 12/2018) startar en utredning som med hjälp av utvalda exempelkommuner och utifrån de ovannämnda forskningsfrågorna kartlägger utvecklingen av kommunernas digitala verksamhet och beslutsfattande, den processreform som digitaliseringen möjliggör samt sparpotentialen inom de tre följande områdena:

- digitalisering av kommunernas tillståndsförfaranden,
- optimering av verksamhetsstyrningen inom småbarnspedagogiken och
- optimering av transporter.

Förutom att definiera sparpotentialen ska projektet utreda vilka åtgärder som krävs för att sparpotentialen ska uppnås i kommunerna. Därtill förväntas projektet resultera i ett förslag till en metod för att mäta och följa upp de ekonomiska effekterna av digitaliseringen av kommunens ovannämnda uppgifter samt ett ställningstagande om vad statens incitamentsstöd bör inriktas på.

Projektet förväntas ge systematiska och jämförbara data som stöd för beslutsfattandet om beredningen av incitamentsystemet.

För att projektet ska bli framgångsrikt krävs att den som genomför projektet har bred kompetens när det gäller digitalisering av offentliga tjänster och är väl insatt i olika metoder för konsekvensbedömning. De sökande ska i sin ansökan uppge vilket material de har till sitt förfogande för att det ska kunna analyseras.

Eventuella kopplingar till statsrådets strategier och övrig utrednings- och forskningsverksamhet:

Landskapsreformen, sparmålet på en miljard euro enligt regeringens halvtidsöversyn

Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering:

Framsynsinformation och bakgrundsteckning (inkl. metaanalys av befintliga data), information som stöder genomförandet av strategin inkl. analys av lägesbilden, kostnadsanalyser.

6.3 Brådskande utredningsbehov som gäller social- och hälsovårds- och landskapsreformen och beredningen av valfriheten

A) Tillgodoseendet av kundernas valfrihet i fråga om social- och hälsotjänster

Övre gräns för det disponibla anslaget: 200 000 €
Tidsplan: 2/2018-5/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Kundernas erfarenheter och deltagande samt utökning av valfriheten är centrala utgångspunkter för utvecklingen av verksamhetssätten inom social- och hälsovården och genomförandet av social- och hälsovårdsreformen. Kostnadseffektiva och kundorienterade service- och verksamhetsmodeller utformas först i landskapen genom försök och kundrespons på dem samt genom forsknings- och utvärderingsdata. Senare utformas verksamhetssätten vidare när organiseringsansvaret överförs och valfriheten utökas till att omfatta den ordinarie verksamheten genom försök och pilotprojekt.

Kundernas erfarenheter och beteende i valsituationer hänger samman med flera aktuella beredningsprocesser. Under hösten 2017 inleds t.ex. en systematisk utvärdering av de försök med servicesedlar som pågår inom ramen för spetsprojektet ”Kundorienterad service”. Utvärderingen ger information om kundernas valbeteende samt om hur de nödvändiga förutsättningarna för valfriheten har realiserats inom försöksområdena. Den information som utvärderingen ger kan utnyttjas även i de mer omfattande pilotförsöken med valfrihet som inleds i landskapen. Enligt utkastet till lag om ordnande av social- och hälsovård ger landskapen också egna servicelöften till invånarna om de tjänster som hör till landskapens organiseringsansvar. I och med delprojektet ”En verksamhetsmodell för erfarenhetsexpertis och klienters och patienters deltagande” håller också en nationell verksamhetsmodell för klienters och patienters deltagande på att växa fram. Modellen syftar till att ge ytterligare information och metoder för att engagera kundgrupperna i planeringen av sin egen service. För verkställandet av valfrihetslagen behövs dessutom den senaste informationen om frågan som helhet. Bland kunderna har gjorts enkäter om tjänsterna (bl.a. kommuninvånarenkäter inom Kommunförbundets forskningsprojekt ARTTU2; THL:s material) samt om befolkningens förväntningar på den utökade valfriheten (THL: vårdenkät 2016, Sitra: Riksomfattande enkät i en internetpanel 9/2016, telefonintervjuer 2–4/2017 inom servicesedelområdena Övre Savolax, Tavastehus, Jyväskylä, Tammerfors), vilka också utgör bakgrundsutredningar för hela projektet.

Genom detta projekt efterlyses en forskningsgrupp eller ett projektkonsortium som under ledning av en styrgrupp kan utreda vilka faktorer som väsentligen påverkar beteendet hos kunder som utnyttjar valfriheten inom social- och hälsotjänster eller överväger att göra det, vilka faktorer som utgör incitament för nya tänke- och verksamhetssätt bland tjänsteproducenterna, hur olika ersättningsmodeller fungerar samt hur tjänsteproducenterna och de som behöver tjänster är placerade geografiskt.

Utredningsarbetet sker parallellt med utvärderingen av försöket med servicesedlar och fördjupar den. Kontexten är de fem regionala försöken med servicesedlar som ingår i spetsprojektet ”Kundorienterad service” (Tavastehus, Jyväskylä, Mellersta Nyland, Tammerfors och Övre Savolax). Projekttiden för försöket med servicesedlar löper ut 31.12.2018.

Forskningsfrågor:
- Vilka faktorer påverkar kundernas beteende när det gäller social- och hälsotjänster (t.ex. kundens förhållningssätt till valfrihet)?

- Vilka faktorer styr kundens val i praktiken (t.ex. olika kvalitetsfaktorer)?
- Hur påverkar producentens åtgärder kundens val eller beteende?
- Vilka internationella exempel eller studier finns på temat?
- Vad förutsätter valfriheten av olika kundgrupper? Exempelvis olika servicebehov eller kunder inom företagshälsovården.
- Vilka incitament har varit fungerande när det gäller att öka kundernas medinflytande och hur bör de utvecklas?

Vid behov preciseras och uppdateras frågorna under våren 2018 allt eftersom resultaten från försöken med servicesedlar börjar ta form och beredningen av valfrihetslagen fortskrider. Genomförandet av projektet förutsätter ett nära samarbete och växelverkan mellan styrgruppen och de nyckeltjänstemän som styr utredningsuppdragen och preciserar forskningsfrågorna.

I ansökan ska aktören kortfattat dokumentera sin tidigare forsknings- och utredningsverksamhet inom social- och hälsovårdsområdet, det beteendevetenskapliga området och det hälsoekonomiska området (särskilt uppdrag och projekt som relaterar till dessa preliminära forskningsfrågor). Ansökan ska innehålla en preliminär plan för vilka forsknings- och utvärderingsmetoder och material forskningsfrågorna kommer att besvaras med.

Eventuella kopplingar till statsrådets strategier och övrig utrednings- och forskningsverksamhet: Landskapsreformen, Social- och hälsovårdsreformen

Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering:

Framsynsinformation och bakgrundsteckning (inkl. metaanalys av befintliga data), information som stöder genomförandet av strategin inkl. analys av lägesbilden, efterhandsutvärdering.

6.3 Brådskande utredningsbehov som gäller social- och hälsovårds- och landskapsreformen och beredningen av valfriheten

B) Förutsättningar för och möjligheter till verksamhet i andelslagsform och allmännyttiga samfunds verksamhet inom ramen för social- och hälsotjänster

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €
Tidsplan: 2/2018–12/2018

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Produktionen av social- och hälsotjänster har genomgått ständiga förändringar under hela 2000-talet. Social- och hälsovårds- och landskapsreformen innebär historiskt omvälvande förändringar i produktionsstrukturerna inom social- och hälsovården. Allmännyttiga aktörer har ansetts utgöra en betydande potential när det gäller att producera kundorienterade servicehelheter. Det finns dock varken något grundläggande kunskapsunderlag eller aktuell statistisk uppföljning om antalet andelslag eller producenter av social- och hälsotjänster inom den tredje sektorn eller om deras karaktär. THL:s senaste statistik om producentstrukturen inom social- och hälsovården är från år 2010. Redan under åren kring 2010 kunde man se en kraftig ökning av produktionen av social- och hälsotjänster inom den privata sektorn, särskilt av hälso- och sjukvård. Trenden har varit stigande också inom socialservicen. Däremot finns inga aktuella uppföljningsuppgifter om ökningen och utvecklingen i fråga om produktionen av social- och hälsotjänster inom den tredje sektorn. Att skapa ett brett kunskapsunderlag är en nyckelfaktor för att möjliggöra en aktuell uppföljning av produktionen av social- och hälsotjänster såväl nationellt som i de kommande landskapen. En konkurrenskraftig marknad förutsätter att olika tjänsteproducenter kan agera på lika villkor.

Betydande serviceaffärsverksamhet inom såväl finans- som detaljhandelssektorn bedrivs i andelslagsform. Andelslagsformen kan också erbjuda möjligheter för en ny typ av kommersiell och social företagsverksamhet som bygger på beslutsfattande som utgår från användarna och sker i samråd med dem. Dessutom kan företag i andelslagsform utmana produktionen av social- och hälsotjänster och rent vinstdrivande kommersiella aktörer, men det finns inte tillräckligt med information om andelslagens och de allmännyttiga samfundens kapacitet. Hittills har det inte funnits några betydande aktörer i andelslagsform bland producenterna av social- och hälsotjänster i Finland.

Forskningsprojektet tar fram information om nuläget vad gäller andelslag och allmännyttiga samfund som producenter av social- och hälsotjänster och utreder behoven av informations- och statistikproduktion. Projektet utreder möjligheterna för kooperativ och social företagsverksamhet samt eventuella fördelar och problem som gäller andelslagsformen på framtidens marknad för social- och hälsotjänster.

Forskningsprojektet syftar till att analysera vilka möjligheter och alternativ det finns för affärsverksamhet i andelslagsform och social företagsverksamhet med tanke på tjänsteverksamheten och kundernas behov inom social- och hälsovårdssektorn. Projektet utreder om de affärsformer som undersöks kan öka kundernas möjligheter till inflytande och delaktighet i de social- och hälsotjänster som produceras. Dessutom utreder projektet om man genom andelsverksamhet kan minska social ojämlikhet och hur verksamheten skulle kunna identifiera och nå ut till kunder i särskilt utsatt ställning och utöka servicen även i glesbygden. Forskningsprojektet ska också utreda om andelslag och allmännyttiga samfund kan öka delaktigheten genom att t.ex. sysselsätta dem som har en svag ställning på arbetsmarknaden, bl.a. personer med funktionsnedsättning, långtidsarbetslösa och invandrare.

Forskningsprojektet tar hänsyn till effekterna av EU:s konkurrenslagstiftning samt jämför såväl internationella erfarenheter som olika affärsmodeller i förhållande till andelsverksamhet, socialt företagande och organisationer i egenskap av producenter av social- och hälsotjänster.

En halvtidsrapport med preliminära resultat från forskningsprojektet lämnas före 6/2018 och slutrapporten med centrala iakttagelser och förslag lämnas när projektet avslutas 12/2018.

Forskningsfrågor:

- Vilka är de långsiktiga behoven av informations- och statistikproduktion om andelslag och allmännyttiga samfund; vilket slags kunskapsunderlag och uppföljningssystem för det kan stödja produktionen av social- och hälsotjänster i landskapen? Hur ska denna information samlas in och produceras på ett systematiskt sätt?
- Vilka beprövade eller lovande nationella modeller med företag i andelslagsform eller allmännyttiga samfund skulle kunna utnyttjas för att utveckla produktionen av social- och hälsotjänster inom den tredje sektorn?
- Vilket, om något, mervärde (i förhållande till befintliga tjänsteproducenter och nuläget) skulle en utökning av andelsverksamheten tillföra? Vad förutsätter en utökning av andelsverksamheten, om man medvetet vill utöka den?
- Vilka åtgärder (lagstiftning, stödbehov, innovationer) krävs för att andelslagen ska uppnå en jämlik ställning och utvecklas som betydande tjänsteleverantörer i social- och hälsovårds- och landskapsreformen i förhållande till andra affärsformer?
- På vilket sätt skulle en tjänsteproduktion baserad på andelsverksamhet göra tjänsterna mer kundorienterade och öka delaktigheten jämfört med andra företagsformer?
- Hur kan social- och hälsotjänster som tillhandahålls av andelslag och sociala företag minska ojämlikheten jämfört med andra verksamhetsformer och erbjuda social- och hälsotjänster för olika grupper med särskilda behov?
- Hur ser möjligheterna för andelslag och allmännyttiga aktörer ut ur ett sysselsättningsperspektiv?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och övrig utrednings- och forskningsverksamhet:

Regeringen har lämnat en proposition till riksdagen om inrättande av nya landskap och överföringen av organiseringsansvaret för social- och hälsovården från kommunerna till landskapen. (RP 15/2017)

Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering:

- framsynsinformation och bakgrundsteckning, inklusive metaanalys av befintliga data,
- information som stöder genomförandet av strategin inklusive analys av lägesbilden,
- jämförelse av handlingsalternativ

6.3 Brådskande utredningsbehov som gäller social- och hälsovårds- och landskapsreformen och beredningen av valfriheten

C) Modeller för konstituering av landskap med tanke på forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten inom social- och hälsovårdssektorn

Övre gräns för det disponibla anslaget: 250 000 €
Tidsplan: 2/2018-8/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Landskapets och dess samarbetspartners forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet (FUI) har en viktig roll när det gäller att främja landskapets livskraft. Uppgiften kräver ett informationsbaserat tvärvetenskapligt och tvärsektoriellt samarbete med många olika aktörer, både nationellt och internationellt. Det är också viktigt att man har kännedom om FUI-prioriteringarna och utvecklingsbehoven i högskolorna och de viktigaste företagen i respektive region samt om Finlands globala styrkor och hur de kan utvecklas ur ett nationellt perspektiv.

Enligt utkasten till landskapslag och lag om ordnande av social- och hälsovård svarar landskapet i framtiden för utvecklandet av social- och hälsovården inom sitt område och för utvecklingssamarbete som överskrider områdes- och organisationsgränserna samt samordnar och styr integrerat utvecklingsarbete på producentnivå. För den regionala samordningen och utvecklandet av samt för samarbetet kring den social- och hälsovård som ordnas av landskapen finns fem samarbetsområden. Samarbetsområdena samordnar det regionala samarbetet och bedömer bl.a. behovet av att utveckla yrkeskompetensen tillsammans med universiteten och yrkeshögskolorna. I enlighet med lagen om ordnande av social- och hälsovård ska man i samarbetsavtalet mellan landskapen komma överens om samarbetet och arbetsfördelningen vid genomförandet av utbildning, forskning och utvecklingsverksamhet. Den riksomfattande utvecklingen styrs av styrenheten och av delegationen för social- och hälsovård. Institutet för hälsa och välfärd sammanställer uppföljnings- och utvärderingsinformationen.

Anordnaren av social- och hälsotjänster har en strategisk, koordinerande och möjliggörande roll i FUI-verksamheten. Landskapets uppgift är dels att utveckla de interna förfarandena i sin egen verksamhet, dels att organisera tjänster som stöder tillväxt och innovationsverksamhet i det regionala och nationella innovationsekosystemet. Det är viktigt att anordnaren identifierar och samordnar det utvecklingsarbete som rör verksamheten och de tjänster som stöder tredje parters utvecklingsarbete med landskapets strategi. I och med reformen av social- och hälsovården och den effektivare verksamheten är det viktigt med såväl innovativa upphandlingar som ett framåtblickande utvecklingsarbete samt produktion och användning av forskningsdata. I anordnarens FUI-uppgifter läggs stor tonvikt på informationsbaserat samarbete med producentnätet, högskolor och forskningsinstitutioner, kommuner, näringsbolag, affärsverk, företag och organisationer samt till vissa delar staten och internationella aktörer.

Hittills har den finländska forskningen och utvecklingen inom social- och hälsoområdet haft en stark anknytning till universitetssjukhusen, högskolorna och kompetenscentren inom det sociala området. I enlighet med forsknings- och innovationsstrategin för hälsoområdet har man samlat forskarna inom social- och hälsoområdet i sektorsspecifika kompetenskluster genom att skapa samarbetsmodeller för kunnandet och resurserna vid universitetssjukhusen, högskolorna och forskningsinstituten. Syftet med dessa är att påskynda utvecklingen av nya behandlingsmetoder, produkter och servicekoncept.

Målet är att utreda

- Hur samordningen av landskapens och samarbetsområdenas forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet (FUI-verksamhet) har kommit igång i landskapen och vilka modeller eller strukturer för den har planerats
- Hur de befintliga strukturerna stöder landskapens organisering i fråga om FUI-verksamheten
- Vilka exempel på god praxis för en bredare spridning av resultaten det finns

Utredningen ska med hjälp av diskussioner med intressentgrupper och en bakgrundsutredning kartlägga hur de befintliga strukturerna stöder landskapens organisering, bedöma om finansieringen är tillräcklig och effektiv och komma med förslag på hur den nuvarande forsknings- och utvecklingsverksamheten kan organiseras bättre än för närvarande.

Forskningsfrågor:

- Hur har det region- och organisationsövergripande utvecklingsarbetet organiserats i landskapet?
- Hur ska det övriga regionala samarbetet t.ex. i fråga om tillväxttjänster organiseras? T.ex. samarbete inom Team Finland/Business Finland?
- Hur kan styrningen och uppföljningen av FUI-verksamheten och dess effektivitet förbättras?
- Hur effektivt fungerar finansieringen?
- Med hjälp av vilka strukturer kan de fem samarbetsområdena på bästa sätt stärka bedömningen av kompetensbehoven, utvecklingen av yrkeskompetensen och en effektiv användning av personalresurserna inom social- och hälsovården i samarbete med universiteten och yrkeshögskolorna?
- Hur ska samarbetet mellan kommunerna och organisationer som bedriver utbildnings-, utvecklings- och forskningsverksamhet stärkas?
- Vilka verksamheter bör ur landskapens och samarbetsområdenas perspektiv ske inom ramen för nationellt samarbete?

Eventuella kopplingar till statsrådets strategier och övrig utrednings- och forskningsverksamhet: Landskapsreformen, Social- och hälsovårdsreformen

Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering:

Framsynsinformation och bakgrundsteckning (inkl. metaanalys av befintlig data), information som stöder genomförandet av strategin inkl. analys av lägesbilden, jämförelse av handlingsalternativ.

6.3 Brådskande utredningsbehov som gäller social- och hälsovårds- och landskapsreformen och beredningen av valfriheten

D) Konstituering av landskap och samarbetsområden samt landskapens och samarbetsområdenas beredskap med tanke på informationsledning

Övre gräns för det disponibla anslaget: 250 000 €
Tidsplan: 2/2018-5/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Enligt regeringens proposition (RP 15/2017) till riksdagen med förslag till lagstiftning om inrättande av landskap och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården ska det inrättas 18 landskap i Finland. Enligt förslaget är landskapens centrala uppgifter t.ex. social- och hälsovården och räddningsväsendet. Vidare bereds särskilt en överföring av vissa uppgifter från närings-, trafik- och miljöcentralerna, arbets- och näringsbyråerna och regionförvaltningsverken samt landskapsförbunden och miljö- och hälsoskyddet på landskapens ansvar.

För landskapen föreslås en skyldighet att följa upp sin verksamhet och ekonomi, producera information om verksamheten och ekonomin samt publicera utfalls- och uppföljningsdata. Dessutom ska privata tjänsteproducenter som producerar tjänster för landskapet lämna information om sin verksamhet och ekonomi till landskapet. Landskapen har ett särskilt ansvar för verksamhetens, resursanvändningens och resursstyrningens effektivitet. Här utgör bedömningen av landskapens översektoriella åtgärder och effektivitet incitament för samarbete kring kundorienterade processer och välfärdsmål.

De långsiktiga verkningarna av reformen beror huvudsakligen på hur landskapen förverkligar och leder sitt organiseringsansvar och hur den nationella styrningen, den offentliga informationen om kvaliteten på och tillgången på de offentliga tjänsterna samt digitaliseringen stöder uppnåendet av målen.

Användningen av sådana informations- och kommunikationstekniska tjänster och lösningar som stöder den verksamhet som överförs till landskapen och digitaliseringens utvecklingsgrad varierar stort enligt uppgiftsområde. Exempelvis ordnandet och produktionen av social- och hälsovårdstjänster förutsätter redan nu hantering och användning av information i digital form. Beroende på vilken sektor det handlar om finns det nationella system (t.ex. arbetskraftsservice) eller kommunala system (t.ex. avbytarservice) även i fråga om andra uppgifter som överförs till landskapen. Tjänsterna styrs via dessa system. I förändringsprocessen måste man se till att informationen från olika informationssystem finns tillgänglig för olika ändamål, i synnerhet inom ledningen.

Utredningsprojektet producerar information till stöd för förändringsprogrammet ”Kustannus- ja vaikuttavuustiedon kehittäminen ja tietopohjatarpeet”. Det nuvarande programmet för kostnads- och effektivitetsinformation (KUVA) sammanförs och blir en del av kommuninformationsprogrammet, som samordnas av SRK. Programmets syfte är att skapa en grund för informationsledning i landskapen och för den informationshantering som stöder ledningen. Ett av förändringsprogrammets delprojekt (6) handlar om att utveckla ett lägesbildsrum för informationsledningen på landskapsnivå och nationell nivå. Projektet ska stödja förutsättningarna för ledningens informationsbehov. Denna TEAS-utredning kan ge bakgrundsinformation även till stöd för detta arbete. Avsikten är också att utnyttja resultaten av utredningen som stöd för förändringsledningen i landskapen.

Målet med utredningen är att kartlägga

- Hur informationsledningen genomförs eller hur den kommer att genomföras i olika landskap och inom samarbetsområdena, och vilken dess betydelse är för utvecklingen av ledarskapet, särskilt med tanke på det kunnande som behövs och förändringsledningen
- Vilka resultat de nuvarande metoderna för informationsledning har gett;
- Vilka beprövade metoder eller system för informationsledning som skulle kunna utnyttjas i andra landskap eller samarbetsområden
- Hur landskapen har förberett sig på förvaltningsövergripande informationsledning
- Hur landskapen har förberett sig på de behov av informationsledning som landskapsreformen och social- och hälsovårdsreformen för med sig;
- Vilka stödjande strukturer eller modeller för samordning man har skapat eller planerat Vilka aktörer, faktorer och strukturer som är med i beredningen och vilken roll de har
- Vilken information ledningen av social- och hälsotjänsterna grundar sig på och hur man avser utveckla informationsförvaltningen på basis av den

Och utreda

- Vilka förändringsbehov landskapsreformen medför för existerande praxis kring informationsledningen
- Vilka krav som ställs på ledarskapskulturen för att informationsledningen ska fungera
- Hur erfarenheterna av informationsledning från olika landskap kan göras jämförbara på ett nationellt plan
- Hur styrningen och uppföljningen av informationsledningen och dess effektivitet i landskapen kan förbättras
- Vilka verksamheter som med tanke på informationsledningen samt landskapen och samarbetsområdena bör ske inom ramen för nationellt samarbete
- På vilket sätt informationen så effektivt som möjligt kan göras tillgänglig för ledningen och vilka hinder det finns för en effektiv användning
- Vilken typ av information som är relevant för olika användningsscenarier i landskapen
- Hur informationsledningen kan stöda förändringsprocessen och uppföljningen och styrningen av den nationellt och i landskapen

Utifrån utredningsarbetet bör forskningsgruppen också komma med konkreta och genomförbara förslag för att utveckla informationsledningen i landskapen. Vid behov preciserar projektets styrgrupp forskningsfrågorna under våren 2018. I projektets startskede fastställs en tidsplan för rapporteringen av forskningsresultaten för att de på bästa möjliga sätt ska stödja den politiska beredningen.

Eventuella kopplingar till statsrådets strategier och övrig utrednings- och forskningsverksamhet:

Landskapsreformen

Social- och hälsovårdsreformen

Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering:

Framsynsinformation och bakgrundsteckning (inkl. metaanalys av befintlig data), information som stöder genomförandet av strategin inkl. analys av lägesbilden, jämförelse av handlingsalternativ.

6.5 Det regionala bokföringssystemet och beräkning av nationalprodukten per landskap

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €
Tidsplan: 2/2018-12/2018

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

De regionala räkenskaperna är en regionalt utvidgad och preciserad analys av nationalräkenskaperna. Efterfråge- och tillgångsposterna i nationalräkenskaperna kan genom de regionala räkenskaperna delas in efter ekonomisk region, landskap och storområde – t.o.m. efter kommun. De enskilda posterna i de regionala räkenskaperna är desamma som i nationalräkenskaperna: privat och offentlig konsumtion, investeringar, export och import. De regionala räkenskaperna ger möjlighet att följa den ekonomiska utvecklingen per år på regional och lokal nivå och jämföra utvecklingen i olika regioner på ett jämförbart sätt genom en analys som tagits fram med samma metod. Uppgifterna i de regionala räkenskaperna kan på så sätt utnyttjas för uppföljning, ekonomisk styrning och beslutsfattande. De regionala räkenskaperna förser också de regionala beslutsfattarna med viktig information.

De regionala och efterfråge- och tillgångstabeller och den input-outputtabell som för närvarande används och som Statistikcentralens årliga statistik över de regionala räkenskaperna bygger på är från år 2002. Med andra ord börjar de regionala uppgifterna förlora sin tillförlitlighet, eftersom produktionsmetoderna och produktionsstrukturen samt posterna för efterfrågan har förändrats avsevärt under de senaste två årtiondena. Landskapsreformen medför ett särskilt behov av aktuell och tillförlitlig information, eftersom den kommer att behövas för uppföljning av den ekonomiska livskraften och för styrning av de tjänster som landskapen ansvarar för samt för dimensionering av finansieringsbehovet. Inkomstöverföringar mellan den offentliga och den privata sektorn hamnar också per definition utanför input-outputtabellerna. Därför är det viktigt att man också utvecklar regionala matriser för sociala räkenskaper som kompletterar efterfråge- och tillgångstabellerna och som innehåller inkomstöverföringar mellan aktörerna inom olika sektorer. Dessa tabeller kan också utnyttjas direkt i numeriska makromodeller för allmän jämvikt, såsom VATT:s VERM-modell eller Helsingfors universitets RegFinDyn-modell.

Ur nationalräkenskaperna fås uppgifter på aggregatnivå som delas in i BNP på regional nivå. Indelningen görs enligt geografiska ekonomiska enheter som härleds från olika uppgiftskällor. Dessa inkluderar bl.a. företagsregistrets material om arbetsställen, företagsstrukturstatistik, statistik över kommunernas och samkommunernas ekonomi och verksamhet, statens bokslutsmaterial, företags- och inkomststatistik över lantbruksekonomi, kreditinstitutens bokslutsmaterial, personskattematerial, uppgifter om bostadsbeståndet, konsumtionsundersökningen samt fordonsregistret.

En granskning och jämförelse av geografiska regioner intresserar förutom statens, landskapens och kommunernas beslutsfattare också flera forskningsinstitut och forskare. Avsaknaden av information och ett nyare kunskapsunderlag för de regionala räkenskaperna leder ofta till att bilden av regionernas ekonomiska prestanda bygger på olika experters uppfattningar och antaganden.
En uppdatering av metoden skapar en jämförbar grund för uppföljning och forskning framöver. Om man som en del av systemet för regionala räkenskaper förnyar input-outputtabellen och de metoder som härletts ur den kan mallen för de regionala räkenskaperna för produktion och sysselsättning i fortsättningen uppdateras som tjänsteuppdrag.

Forskningsfrågor:

- Vilka regionala och sektorvisa skillnader finns det i produktions- och kostnadsstrukturerna?
- Hur inriktas och fördelas skatterna och inkomstöverföringarna regionalt?
- Vilken roll har de lokala myndigheternas och andra offentliga myndigheters efterfrågan och egen produktion i de regionala ekonomierna?
- Vilken är den regionala lägesbilden för produktivitetsutvecklingen?

Projektets resultat:

För framställningen av regionala räkenskaper skapas en ny input-outputtabell och en metod genom vilka posterna i BNP kan specificeras noggrant och tillförlitligt så att de visar hur de olika regionernas efterfråge- och tillgångsposter bidrar till hela samhällsekonomin. Dessutom skapas ett direkt användbart kunskapsunderlag för regionala makromodeller.

Slutrapporten ska med tillämpning av den nya, uppdaterade metoden beskriva hur bruttonationalprodukten fördelas landskapsvis.

Eventuella kopplingar till statsrådets strategier och övrig utrednings- och forskningsverksamhet:

- Landskapsreformen
- Regeringens sysselsättningsmål
- Undanröjandet av flitfällor
- Skogsbruk
- Regionförvaltning och regionalpolitik

Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering:

Framsynsinformation och bakgrundsteckning samt analys av lägesbilden

6.6 Landskapsreformen och nya samarbetsstrukturer för att främja bildning och välfärd

Övre gräns för det disponibla anslaget: 100 000 €
Tidsplan: 2/2018 – 6/2018

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Landskapsreformen som genomförs i början av 2020 förändrar på ett avgörande sätt fördelningen av uppgifter och resurser mellan staten, landskapen och kommunerna. Systemet för regionutveckling förnyas och sättet på vilket staten och regionerna samarbetar och kommunicerar förändras. I samband med detta förnyas de regionala utbildnings- och kulturmyndigheterna, i och med att NTM-centralerna och landskapsförbunden upphör med sin verksamhet. Dessutom överförs den regionala förvaltningen av idrotts- och ungdomssektorn till en ny myndighet.

I utredningen behandlas de reformprocesser som pågår inom landskapsreformen ur bildningssektorns perspektiv. Särskild uppmärksamhet ägnas åt de samarbetsstrukturer och verksamheter inom utbildning och kultur som uppstår i och med landskapsreformen. Dessutom utreds kontaktytan mellan kommunens uppgift att främja hälsa och välfärd och idrotts- och ungdomssektorn i förhållande till landskapet.

Inom ungdomsväsendet har kontaktytor identifierats särskilt i Ohjaamo-verksamheten. Inom utbildningen kan samarbete bedrivas bl.a. kring elevhälsan samt med utbildningsanordnare på andra och tredje stadiet. Inom idrottsväsendet är det viktigt att det finns en servicekedja för motionsrådgivningen mellan kommunen och landskapets social- och hälsotjänster. Motsvarande kontaktytor finns också i fråga om kommunernas och landskapens uppgifter inom kultursektorn.

Utredningen har samband med landskapsreformen enligt regeringsprogrammet och spetsprojekthelheten Kompetens och utbildning samt kartläggningen Bildningstjänsterna och social- och hälsovårdstjänsterna ska bli barn- och familjeorienterade.

Projektet

a) kartlägger dels konkreta samarbetsstrukturer, gränssnittstjänster och modeller för gott samarbete inom utbildnings- och kultursektorn i landskapen, dels sådana som kommer att uppstå i och med landskapslagen och lagen om regionutveckling
b) utreder bildandet av en fungerande och enhetlig elevhälsa samt utvecklingen av nya multiprofessionella samarbetsförfaranden mellan kommunerna, landskapen och utbildningsanordnarna
c) kartlägger samarbetsstrukturer och kontakttjänster inom idrotts- och ungdomssektorerna samt modeller för gott samarbete mellan kommunernas och landskapens social- och hälsotjänster

Utredningen ska ta fram förslag till sådana modeller för gott samarbete som kan införas i och med landskapslagen och lagen om regionutveckling och med vars hjälp verksamheterna i fortsättningen kan organiseras effektivt så att resurserna och kompetensen hos de olika aktörerna utnyttjas effektivt.

Forskningsfrågor:

- Vilka är de nuvarande samarbetsstrukturerna och verksamheterna inom utbildningen, elevhälsan och kultursektorn inom landskapen, och vilka nya strukturer uppstår 1.1.2020 i och med landskapsreformen, landskapslagen och lagen om regionutveckling? Vilka nya strukturer uppstår inom idrotts- och ungdomssektorn med avseende på kommunens uppgift att främja

hälsa och välfärd i och med att den regionala myndighetsstrukturen förändras när NTM-centralerna och landskapsförbunden upphör med sin verksamhet? - Vilka modeller för gott samarbete kan införas i och med landskapslagen och lagen om regionutveckling för att verksamheterna i fortsättningen ska kunna organiseras effektivt så att resurserna och kompetensen hos de olika aktörerna utnyttjas effektivt och utvecklas långsiktigt genom olika samarbetsformer?
Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och övrig utrednings- och forskningsverksamhet: Utredningen stöder genomförandet av landskapsreformen enligt landskapslagen och lagen om regionutveckling och den har samband med regeringsprogrammets spetsprojekthelhet 'Kompetens och utbildning' samt Programmet för utveckling av barn- och familjetjänster (LAPE)
Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering: - kartläggning av god praxis som stöder landskapsreformen - jämförelse av de handlingsalternativ som kommit fram i kartläggningen - bedömning av politiska åtgärder